

ԱԼԵՔՏԵՐ ՏԵՆԴԵ (Ա. Բ.— Մարտիլ).— Ալեքսե տենդը կամ Մալմայի հիւանդութիւնը (*fièvre ondulente, fièvre de Malte, méliococcie*, սկսած է տարածուիլ Զրաւ սայի հարաւային նահանգներուն մէջ: 1920էն ի վեր 10.000է աւելի անձեր վարակուած են այդ հիւանդութեամբ: Թէեւ հիւանդութիւնը քիչ անգամ մահացու է, բայց ենթական ամբաստան շարունակ անգործութեան կը դատապարտուի: Պատճառը մանրէ մընէ, զոր կը փոխադրեն է այժի եւ ոչխարի կաթն ու պանիրը: Հիւանդութիւնը տարածուած է աւելի գիւղերուն մէջ, անոնց մօտ որոնք ուղղակի կը խնամեն այժերն ու ոչխարները, որոնք վարակուած ըլլալով, իրենց հիւանդութիւնը կը փոխանցեն զիրենց խնամողներուն, իրենց կաթին, մէղին եւ այլ միջոցով: Հիւանդութիւնը բուժելու համար տակաւին արմատական դարման մը գտնուած չէ: Լաւագոյն կանխազգուշական միջոցը մաքրութիւնն է. նաեւ մասնաւոր խնամքով պէտք է եռացնել այժի եւ ոչխարի կաթը այն տեղերուն մէջ, ուր հիւանդութիւնը տարածուած է:

Ս. Զ. — ՊԵՐԼԻՆ. — Պաղ կամ շատ տաք լուգանքը տարեցններուն համար կընայ վտանգաւոր, ըլլալ: Կրնար գաղչ եւ կարծատեւ լոգանք առնել: Տան մէջ լոգանքը, առանց ջրվիժումի (*jet*) ենթարկուելու, պարզապէս գաղչ ջուրով լեցուն տաշտի մը մէջ լուացուիլը, անպատեհութիւն չի ներկայացներ: Յօդացանքի համար, ամառ ատեն, մասնաւոր ջերմուկի մը մէջ ցեխի լուգանքը կրնայ օգտակար ըլլալ: — Լաւ կ'ընէք, որ միւր նուազ կ'ուտէք, կը սնանիք բանջարեղէնով եւ մածուկով: Թանը (արեան) որեւէ անպատեհութիւն չունի, երբ կը խմէք ճաշէն յետոյ միկ գաւաթ: Կէսօրուան ճաշին առատ մի ուտէք, չնեղուելու համար: Եւ հարկ չկայ պոյստ մը ընել ճաշէն յետոյ, մարսելու նպատակաւ: Ժաշէն յետոյ կէս կամ մէկ ժամ կատարեալ հանգիստ ըրէք: — Կրնաք մարզանք ընել, բայց ոչ այն վարժութիւնները, ուր պէտք է գլուխը եւ իրանը վար հակել:

Յ. Զ. — ԳԱՀԻՐԷ. — Կոպերու բորբոքումներու մասին առանձին յօդուած մը պիտի հրատարակենք: Այժմէն ըսենք ինչ որ կրկնած ենք յաճախ Սէ հեռուէն դարման չենք կրնար յանձնարարել, դարմանում կրնայ ընել միայն այն բժիշկը որ կը տեսնէ, կը ընենէ, կը ստուգէ պատճառը եւ հետեւելով հիւանդութեան եւ հիւանդին, պարագային համեմատ կը փոխէ դարմանը:

Թ. — ՄԱՐՍԵՑԼ. — *Carbonate d'ammoniaque* ի շարունակական հոտը օգտակար չէ, կրնայ վնասակար այ ըլլալ գրգռելով քոքորը եւ մասնաւորաբար այնքոր: Անուշադրի (*ammoniaque*) եւ իր բաղադրութիւններուն մէջ երկար տարիներ աշխատողները կոպերու եւ եղջերիկի մասնաւոր բորբոքում մը կ'ունենան. անշուշտ ոչ բոլորը:

Ս. Տ. — ԶԷԼԻՈՊԼԻՍ. — Զեր ունեցած իրական անկարողութիւն չէ, այլ յառաջ կուգայ ձեր չափազանց դիւրայայդ եւ դիւրագրգիռ ըլլալէ: Զօրացուցիչ դեղերու փոխարէն, հանդարտեցուցիչ դեղերու պէտք ունիք: Բնաւ մի մտահոգուիք եւ վստախ եղէք Սէ ժամանակաւոր է: Սիւս ըրած էք այդ մասին չբացուելով ձեր ընտանեկան բժիշկին. այդ պարագային բոլորովին անտեղի եւ վնասակար է ռամօթի եւ արժանապատուութեան զգացումը: Ուրեմն դիմեցէք անոր եւ պիտի տեսնէք որ ոչ միայն չպիտի ծեծաղի ձեր վրան, այլ պիտի փարատէ ձեր մտահոգութիւնը եւ ձեզ պիտի քաշալերէ:

ՅԻԿ. Մ. Յ. Ա. — ՓԱԹՐԱՍ. — Ամառնային հարբուխի (*rhume des foins*) մասին յօդուած մը պիտի հրատարակենք Սեպտեմբրի Թիւով:

Ե. Զ. — ՀԱՄԱՆԱ. — Եռլի մակերեսէն քիչ բարձր եւ կամ 1000 մեմբ բարձրութեան վրայ կլիման հաստաբազկ առողջապահիկ է, և ևն քաղաքներէ հետո է. բայց իւրաքանչիւր ֆիզիքական տարբեր ազդեցութիւն ունի, այնպէս որ տոմար ծալային, ուրիշներ լեռնային կլիմայէ կ'օգտուին. կազմի եւ հիւանդութեան տեսակի խնդիր է: Հովկն եւ խոնաւութենէն պէտք է զգուշանալ: — Թոքայիս մը որքան յամբնեց ըլլայ, այնքան հաւանականութիւն ունի բուժուելու, եւ այնքան յամբնեց կ'ըլլայ, որքան *fibreuse* հասկաւանք ունի. աւելի մանրամասնութիւններ անհասկնալի են ոչ — բժշկներու համար: — Զեր նկարագրութենէն կ'երեւի որ դժուարամարումիւն ունիք. դանդաղ քննէք, լաւ ծամեցէք, քարժ հացէ, համեմներէ, տապկած եւ իւրտ կերակուրներէ, ընդեղններէ (չոր լուրճա, սիւսեռ, եայն) զգուշացէք. սանամորիսմի բժշկներուն կարծիքը հարցուցէք: — Թոքամեջութի (*pneumo thorax*) ի նմարկուողները պաղաւտիւններ կամ այլ պատճառի բերումով դիւրաւ «բուր կը հաւանեն»: Բայց հիւանդները կը մեռնին ոչ. Թէ «բուր հաւանելու» հետեւանցով, այլ իրենց հիւանդութեան բերումով: — Թոքամեջութի նմարկուած քնքը չի գործեր որքան ստեղծ որ մեջուրը գոյուցիւն ունի. երբ դադրի՝ քնքը կրկին կը գործէ: — Խուսիս մէջ մանրէի քանակութենէն կարելի չէ եզրակացութիւն հանել. քնքայի քննութեան մեկնարանութեամբ հետաքննութիւն: Մարմնի դիմադրական քնածին կամ ստացական ուժը, ինչպէս նաեւ միջքային ախտածին կարողութիւնը (*virulence*) մեծ կարեւորութիւն ունին: — Զեր միւս հարցումները շատ մասնագիտական են. անոնց պատասխանները հասկնալի դարձնելու համար, պէտք է որ նախ ամբողջ ախտաբանութիւնը ձեռք տրվեցնենք, ինչ որ մեր նպատակը չէ եւ ոչ ալ ձեռք համար որեւէ օգուտ ունի: Հետեւաբար աւելորդ եւ նոյնիսկ վնասակար է ձեր կամ ընկերներու հիւանդութեան ախտանշաններուն մանրամասն մեկնարանութեամբ հետաքննութիւն: Կէտ առ կէտ հետեւեցէք ձեր դարմանումին եւ այդ կը բաւէ:

Լ. Դ. եւ Յ. Ի. — ՏԻԹՐՈՅՑ. — Հեղանակութեան եւ մորթային մարպի մասին շատ ենք գրած: Նկատելով որ մեր ընկերացիները միշտ այդ հարցումը կը կրկնեն, պիտրաստած ենք ընդարձակ յօդուած մը, բացատրելով Թէ ինչպէս կը մախին մազերը, ինչպէս կ'իւրոտի գլուխը, եւ ինչպէս դարման: Այդ յօդուածը լոյս կը տեսնէ շուտով:

ՕՐ. Պ. — ՆԻԻԵ ԵՐԹԸ. — Դարման մը յանձնաբարելու համար պէտք է ճշդ եւ ներքինի ցաւին պատճառը: Հաստաբար ներքինի տախիկութեան (տիւզ տապան) արդիւնք է. այդ պարագային կարելի է կռիւկին մէջ դնել մասնաւոր գործիք մը, ներքինին տալու համար իր քնականոն կորութիւնը: Ներքինի եւ կրունկի ցաւը ուրիշ պատճառներէ ալ յատաչ կրնայ գալ. պէտք է ստուգել եւ ըստ այնմ դարմանել:

Հ. Ա. — ԲԻԵՄԵՆՏ. — Երբ աչքի կամ այլ հիւանդութիւն մը կը նկարագրենք եւ դարման չենք յանձնաբարել, պատճառը այն է որ իւրաքանչիւր հիւանդութիւն միշտ միեւնոյն դեղով չաղկնելու, ինչ որ շատ պիտի դիւրացնէր բժշկներուն գործը, այլ շատ յաճախ պէտք կ'ըլլայ բազմաթիւ դեղեր կիրարկել միաժամանակ կամ հետզհետէ հիւանդութեան աստիճանին, հիւանդի կազմին համաձայն, եւայն: Զեր բարեկամին աչքի հիւանդութեան «Յրախոմայ» ըլլալը ամբիկացի բժիշկ մը չէ հասկցեր, կ'ըսէք, ինչպէս որ ֆրանսացի բժիշկները չերմին (սըմմա), շատ ծանօթ չեն, որովհետեւ իրենց երկրին մէջ այդ հիւանդութիւնները գրեթէ գոյութիւն չունին: Հետեւաբար աւելի լաւ ըրած պիտի ըլլայիք դիմելով քրախոմայի ծանօթ բժիշկի մը, այսինքն հայ ակնաբոյժի մը: Միւս կողմէ Թէ եւ յիշեալ անձին քրախոմայ քանի մը անգամ «կապոյտ քար»ի (*sulfate de cuivre*) չոր քսելով անցեր է (եթէ քորը քրախոմա էր), այդ հազուադէպ պարագայ է. մեծամասնութիւնը շատ աւելի երկար ժամանակ եւ քաղցածակ ու զօրաւոր միջոցներ կը պահանջէ բուժուելու համար: Այիս Թէ ինչպէս մեր աշխատակիցները երբ հիւանդութիւն մը կը նկարագրեն, ընդհանուր կերպով միայն կը մատնանշեն զանազան դարմանները, որոնց ընտրութեան ու կիրարկումին մանրամասնութիւնները դարմանող բժիշկը կրնայ ճշդօրէն պարագային համեմատ:

Le Gérant: Dr. L. Krikorian

